

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

**Факультет соціології
Кафедра галузевої соціології**

**Кваліфікаційна робота
на тему:
«ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ЯК ЧИННИК
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ СЕРЕД СТУДЕНТІВ»**

Спеціальність: 054 Соціологія
Освітня програма: «Соціологія»
Освітній ступінь: магістр
Кваліфікація: магістр соціології

Виконала:
Савчук Христина Миколаївна
студентка магістратури

Науковий керівник:
Чудовська Ірина Анатоліївна
Доктор соціологічних наук, доцент

Магістерська робота допущена до захисту
рішенням кафедри галузевої соціології
Протокол № _____ від «___» _____ 20__ р.
Зав. кафедри _____ доктор соціологічних наук Безрукова О. А.

Київ — 2022

Реєстрація

_____ номер	_____ дата	_____ підпис лаборанта кафедри
----------------	---------------	--------------------------------------

Рекомендовано

до захисту

_____ підпис наукового керівника	_____ ініціали, прізвище наукового керівника
---	---

Результат захисту

_____ оцінка	_____ дата	_____ захисту
-----------------	---------------	------------------

Голова ЕК

_____ підпис	_____ ініціали, прізвище
-----------------	--------------------------------

Члени ЕК

_____ підпис	_____ ініціали, прізвище
-----------------	--------------------------------

_____ підпис	_____ ініціали, прізвище
-----------------	--------------------------------

_____ підпис	_____ ініціали, прізвище
-----------------	--------------------------------

_____ підпис	_____ ініціали, прізвище
-----------------	--------------------------------

Секретар ЕК

_____ підпис	_____ ініціали, прізвище
-----------------	--------------------------------

АНОТАЦІЯ

У дипломній роботі я досліджувала доступ до інформаційних ресурсів як чинник формування соціальної нерівності серед студентів.

У першому розділі розглядала та аналізувала теоретичне трактування поняття «соціальної нерівності», а також описала роль соціальної нерівності в структурі суспільства та специфіку соціологічного підходу до дослідження соціальної нерівності, чинники, які формують соціальну нерівність (економічний, освітній і тп)

У другому розділі розглянула концент інформаційних ресурсів у соціології, досліджено Пізнавальний потенціал поняття «інформаційні ресурси» в працях соціологів та визначено роль інформаційних ресурсів у XX та XXI столітті

У третьому розділі описано результати дослідження «САУ СОЦІАЛЬНІ НЕРІВНОСТІ: СПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ» та розроблено програму власного емпіричного дослідження щодо визначення ролі доступу до інформаційних ресурсів як чиннику формування соціальної нерівності серед студентів.

Ключові слова: нерівність, соціальна нерівність, інформаційне суспільство, інформаційні ресурси, студенти.

ANNOTATION

In my thesis I researched access to information resources as a factor in the formation of social inequality among students.

In the first section considered and analyzed the theoretical interpretation of the concept of "social inequality", and described the role of social inequality in the structure of society and the specifics of the sociological approach to the study of social inequality, factors that shape social inequality (economic, educational, etc.)

In the second section I considered the concentration of information resources in sociology, explored the cognitive potential of the concept of "information resources" in the works of sociologists and identified the role of information resources in the XX and XXI centuries

The third section describes the results of the study "SAU SOCIAL INEQUALITIES: PERCEPTION OF UKRAINIAN SOCIETY" and developed a program of own empirical research to determine the role of access to information resources as a factor in social inequality among students.

Key words: inequality, social inequality, information society, information resources, students.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ НЕРІВНОСТЕЙ	11
1.1. Соціальна нерівність в структурі суспільства	11
1.2. Специфіка соціологічного підходу до дослідження соціальної нерівності.....	14
1.3. Чинники, які формують соціальну нерівність.....	16
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРСІВ У СОЦІОЛОГІЇ ТА ЙОГО КОНЦЕПТУАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	21
2.1. Дослідницька парадигма інформаційного суспільства	21
2.2. Пізнавальний потенціал поняття «інформаційні ресурси » в працях соціологів.....	26
2.3 Роль інформаційних ресурсів у ХХ та ХХІ столітті	28
Висновки до 2 розділу.....	31
РОЗДІЛ 3. ВОЛОДІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ СТУДЕНТІВ ЯК ЧИННИК ПРОЯВУ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ОНЛАЙН	33
3.1. Володіння інформаційними ресурсами як чинник прояву соціальної нерівності.....	33
3.2. Доступ до інформаційних ресурсів як чинник формування соціальної нерівності серед студентів. Аналіз попереднього емпіричного дослідження та програма, методологія, інструментарій власного	36
Висновки до 3 розділу	39
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43
ДОДАТКИ	47

ВСТУП

Актуальність.

Доступ до цифрових ресурсів — чинник, який впливає на рівень соціальної нерівності. З допомогою них громадяни можуть як покращувати своє місце в соціальній структурі суспільства, так і погіршувати. З допомогою цифрових ресурсів індивіди реалізують можливість комунікувати між собою, незалежно від місцезнаходження, дізнаватися цінну інформацію, навчатися, працювати, розповсюджувати знімки, розповідаючи про новини в соціальних мережах. Актуальність цього питання особливо зросла під час початку глобальної пандемії внаслідок розповсюдження COVID-19, коли навчання та робота перейшла в формат онлайн. Працівники мали потребу бути забезпечені комп'ютерами, студенти та школярі – також саме для того, щоб мати доступ до інформаційних ресурсів. Особливо яскраво нерівність проявлялася у жителів сіл, де не всі мали змогу навчатися онлайн, тому що не мають засобів, які б дозволяли забезпечити отримання цифрових ресурсів та знань, доступу до високошвидкісного інтернету.

Сучасний глобальний інформаційний соціум має чітку рису того, щоб технології розвиваються. Під час цього не враховуються особливості жителів з недостатнім рівнем фінансового благополуччя. Наявність гаджетів стає обов'язковою умовою функціонування.

Найбільше процеси онлайн-навчання, внаслідок пандемії COVID-19 вплинули й змінили стилі життя сучасної студентів, сформували нову реальність. Йдеться про адаптацію навчання, роботи у режимі онлайн та необхідність доступу до інформаційних ресурсів, які допомагають реалізуватися на особистісному, груповому або ж суспільному рівні.

Поряд з соціально-політичними і економічними проблемами, що суттєво загострилися в умовах глобальної епідемії COVID-19,

переосмислюються підходи до навчання, роботи, вимірювання ефективності режиму онлайн у сучасному суспільстві, формуються нові культурні та інформаційно-комунікативні правила і норми, відбувається перегляд реальності та доступу значення доступу до інформаційних ресурсів.

На початку цієї роботи важливо окреслити визначення інформаційних ресурсів, яке візьмемо за основу. «Інформаційні ресурси — документи і масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, мережі Інтернет, соціальних мережах) чи інформаційних продуктів певного призначення, що необхідні для забезпечення інформаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності» [3, С. 138.]. Інформаційними ресурсами можуть бути як друковані, так і електронні ресурси. В добу інформаційного суспільства більш актуальними стають останні.

Студенти — соціальна група, яка здобуває освіту у вищих навчальних закладах.

Проблема доступу до інформаційних ресурсів завжди була актуальною для суспільства, особливо посилилася в період пандемії та соціальних обмежень.

Дослідження інформаційного суспільства та ресурсів у соціології привернуло увагу багатьох науковців. За теоретичну основу для цієї магістерської роботи взяти праці Кастельса. Найвагомий внесок у розуміння даної проблеми зробили представники теорії структурації — Гідденс (який розглянув та проаналізував розподіл ресурсів у суспільстві) та «Інформаційна епоха» Кастельса.

В Українській соціології до теми нерівностей в цілому і нових нерівностей зокрема регулярно зверталися О. Куценко, С. Макеєв, Є. Головаха, В. Паніотто, О. Балакірєва, С. Бабенко і багато інших.

З урахуванням зазначених обставин дослідження проблеми вивчення інформаційних ресурсів як чиннику формування соціальної нерівності серед студентів, в нових умовах соціальної реальності, набуває особливої актуальності. Проблеми інформаційних ресурсів як чиннику формування соціальної нерівності серед студентів може розглядатися з різних теоретичних підходів в соціології. Студентство як особлива соціально-демографічна група, є найбільш динамічною частиною суспільства і характеризується специфічною роллю і місцем в системі суспільного відтворення, тому вивчення проблем цих груп суспільства є актуальним, оскільки майбутнє кожної країни багато в чому залежить від прийдешніх поколінь.

Виходячи з вищевикладеного, вивчення доступу до інформаційних ресурсів студентів дозволяє уявити найбільш повну комплексну характеристику процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві.

Отже, вивчення поглядів щодо ролі інформаційних ресурсів як чиннику нерівності серед студентської студентів, як особливої соціально-демографічної групи, в умовах сучасного інформаційного суспільства стає актуальними на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Пандемія COVID-19 призвела до того, що суспільство вдвптувалося та старається навчатися, працювати та розвиватися в нових умовах. Для цього їй потрібен доступ до інформаційних ресурсів. В умовах сучасного суспільства це все більше реалізується з допомогою електронних ресурсів, які стають масово поширеними, та зберігають час та дають змогу отримати інформацію на відстані, не вимагаючи особистої присутності у спеціальних закладах (наприклад, в бібліотеках, архівах). Соціум постійно прагне до стабільності, впевненості у постійному русі шляхом соціального прогресу. Виконуючи кілька функцій, інформаційні ресурси це джерело соціального обміну. На індивідуальному рівні інформаційні ресурси передбачають процес навчання особи (як

загальноосвітнього, так і профільної), поєднати основні і переважаючі цінності соціально-економічної системи.

Проблема, яка призвела до виникнення цієї роботи — з одного боку відбувається швидкий розвиток інформаційних технологій, а з іншого — на глобальному плані простежується різний доступ до технологій та засобів, зі сторони різних держав.

Об'єктом магістерської роботи є інформаційне суспільство як середовище формування соціальної нерівності серед студентів.

Предметом — інформаційні ресурси як чинник формування соціальної нерівності серед студентів.

Мета дослідження: здійснити дослідження та провести аналіз впливу доступу до інформаційних ресурсів як чинника впливу на соціальну нерівність студентської студентів.

Методи дослідження. Робота поєднала різні види теоретичних та емпіричних методів: теоретико-методологічний аналіз проблеми, структурування джерел.

Досягнення мети можливе з допомогою таких **завдань:**

- провести огляд соціальної нерівності в соціологічних координатах дослідження;
- розглянути специфіку підходу дослідження доступу до інформаційних ресурсів студентів;
- визначити пізнавальний потенціал поняття «інформаційне суспільство» та «інформаційні ресурси» в соціологічних дослідженнях ціннісних орієнтацій студентської студентів
- з'ясувати специфіку соціологічного підходу до дослідження феномену соціальної нерівності;
- розглянути інформаційні ресурси як чинник впливу на формування соціальної нерівності студентів;

- розглянути карантин як явище соціальних та інформаційних обмежень;
- охарактеризувати вплив доступу до інформаційних ресурсів як чиннику, який впливає на соціальну нерівність серед студентської студентів (на основі опитування студентів КНУ ім. Т. Шевченка).

Практичне значення роботи. Результати магістерської роботи можуть в майбутньому застосовуватися для збільшення ролі інформаційних ресурсів у поглибленні соціальної нерівності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ НЕРІВНОСТЕЙ

1.1. Соціальна нерівність в структурі суспільства

Соціальна нерівність – це з одного боку рушій, з іншого чинник, який негативно впливає на соціальну структуру суспільства. Нерівність формують різні чинники, генеза яких походить з початку існування соціуму та трансформується, залежно від суспільних реалій. У добу інформаційного суспільства якраз доступ до цифрових ресурсів породжує цю нерівність. Для того, щоб володіти, користуватися певними ресурсами, необхідний доступ до сучасних гаджетів та мережі Інтернет.

Соціальну нерівність досліджували такі соціологи: Карл Маркс, Макс Вебер, Толкот Парсонс, Роберт Мертон, Кравченко, Шкаратан, С. Бабенко, О. Балакірева, Є. Головаха, Н. Коваліско, О. Куценко, С. Макеєв, В. Паніотто та ін. Вони трактували це поняття наступним чином:

- Колектив авторів під керівництвом О. Балакірева — «нерівність позицій у багатомірному суспільному просторі, як універсальна структурна характеристика суспільства у широкому розумінні, яка не фокусується на ієрархічній підпорядкованості, а фіксує нерівність позицій у різних вимірах, як інституційне зумовлене явище» [4, С. 6].
- Колектив авторів під керівництвом Л. Ільчука зазначає, що «люди живуть в умовах, при яких вони мають нерівний доступ до обмежених ресурсів матеріального й духовного споживання» [6, с. 36].
- А. Кравченко мислить: «ненавмисний устрій, який гарантує суспільству, що найважливіші позиції навмисно займуть найбільш кваліфіковані особи» [7, с.368].

- О. Шкаратан вважає, що соціальна нерівність — це «форма диференціації, при якій окремі індивіди, соціальні групи, верстви, класи знаходяться на різних щаблях вертикальної соціальної ієрархії і володіють неоднаковими життєвими шансами і можливостями задоволення потреб» [17, с. 167].

Особливо гостро та актуально процес соціальної нерівності стоїть перед студентами, особливо в нашому суспільстві, яке ще перебуває на етапі становлення та трансформації. Про це свідчать результати дослідження 2018 року ‘СОЦІАЛЬНІ НЕРІВНОСТІ: СПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ’.

Відкриття кордонів та впровадження безвізового режиму — позитивні зміни для збільшення можливостей для студентів та відкриття кордонів, доступу до навчання, освіти за межами країни, переймання європейських практик та впровадження їх під час повернення в Україну. Розповсюдження масового доступу до мережі інтернет позитивно вплинуло на:

- процес отримання інформації, знань, обміну ними,
- комунікації між молодими індивідами з різних країн,
- можливістю створення спільних проєктів, здобутків у навчанні,
- збільшення доступу до інформаційних ресурсів.

Соціальні нерівності мають і позитивний вплив серед студентів. Адже індивіди, які не мають доступу до ресурсів та суспільних благ більш вмотивовані цей доступ отримати.

Соціальна нерівність провокує і те, що індивіди певного прошарку обмежені доступом до інноваційних гаджетів. А це основа, яка потрібна для того, щоб отримувати інформаційні ресурси, тим паче в період пандемії.

Соціальна нерівність породжує жагу до звершень та ріст окремих індивідів, які якраз стали втіленням цієї ж нерівності.

Соціальні нерівності - явище, яке містить у собі безліч чинників та складових. З одного боку, це об'єктивний, чітко структурний феномен або наслідок розподілу ресурсів та нагород в соціумі, для того, щоб оцінити здатність людей до функціонуванні у цьому суспільстві. Про це більш детально розглянемо у наступних розділах.

По-друге, нерівності є результатом трактування індивідуами їх місця у суспільній структурі, відмінностей, в яких ключовий вплив мають інтерпретації справедливості та оцінки соціальної відмінності в різних прошарках суспільства. Саме ці чинники впливають на вибір індивідами бути проактивними чи пасивними, які установки використовувати в житті та під час взаємодії в суспільстві.

Якщо негативні, то вони поширюються на всіх громадян та негативно впливають на соціально-психологічний стан, провокуючи напругу. Соціальні нерівності є діяльнісним наслідком суспільної активізації за умов сучасних соціальних реалій.

Таке розуміння соціальних нерівностей передбачає вимірювальну методологію, яка включатиме комплексні параметри, з джерела 'Соціальні нерівності: сприйняття українським суспільством (заклучний звіт) [8]

«1) ресурсні (комплексні матеріальні та нематеріальні ресурси життя, соціальних та індивідуальних досягнень доступні та спожиті індивідом);

2) оціночні (оцінка індивідуальної можливості (спроможності) скористатись певними благами, оцінка справедливості режиму доступу до суспільних благ в залежності від суспільних потреб та порівняння персональної активності, з іншими індивідами з оточення людини);

3) діяльнісні (бачення власної соціальної активності індивідів, яка позитивно або негативно впливає на реалізацію індивідів у суспільстві)».

1.2. Специфіка соціологічного підходу до дослідження соціальної нерівності

Саме глобалізація стала причиною того, що збільшилася та розвинулася, нерівність мобільності, це стало причиною того, що окремі суспільні прошарки змушені були залишитися у певних регіонах, без можливості змінити місце проживання.

«Першорядною серед омріяних цінностей стає мобільність, тобто свобода руху, цей спокон вічно дефіцитний і нерівномірно розподілюваний товар швидко перетворюється на головний чинник розшарування нашої пізньосучасної або постсучасної епохи» [1, с. 10].

Під час розгляду та детального вивчення аспекту соціальної нерівностей, варто акцентувати увагу на 3 теоретичні підходи, які були фундаментальними та вплинули на сучасне покращення розуміння питання та ролі соціальних нерівностей, розробники методологічних практик дослідження та комплексності цієї суспільної реальності, культурно-структурно функціонованість та стратифікаційне походження чинників.

Отож, важливо оглянути та проаналізувати ці основні три підходи до визначення та трактування соціальної нерівності:

1. підхід Г. Торборна (G. Therborn) нерівностей людського існування (Inequalities of human being), яка «має структурно-функціональне парадигмальне підґрунтя і вводить до сфери аналізу три виміри соціальних нерівностей, прямо пов'язані з трьома базовими проявами феномену людини, відповідних інтересів, потреб, цінностей, а саме: людини як біологічного індивіда, соціальної істоти та особистості з її індивідуальними прагненнями та активністю» [22, С. 204].

2. «розробки представників гендерних студій та послідовників їх ідеї intersectionality (зокрема, С. Уолбі, Дж.

Армстронга та ін.), які «наголошують на необхідності враховувати багатовимірні перехрещення чинників нерівностей, що пов'язані з композиціями статусів та функціональних позицій, які займає людина в конкретний період життя» [11].

3. бачення нерівностей як певних перехрещень. Згідно з цим підходом, соціальними цінностями є ті багатства, що важливі в певному соціумі, де живе та розвивається людина та користується ними для суспільного просування. Представник цього напрямку Г. Тьорборн Згідно з його концепцією, «(1) потреб людського існування індивідів як біологічних істот (ресурси життя, здоров'я, смерті), (2) потреб індивідів як особистостей (ресурси особистісної свободи, визнання, поваги), (3) потреб індивідів як соціальних акторів, діючих суб'єктів (матеріальні, культурні та символічні ресурси)» [23].

Важливо зазначити, що переважна кількість трактувань соціальної нерівності, є схожими, тому що вони всі об'єднують спільну думку та трактування – нерівний доступ соціальних суб'єктів до певних обмежених ресурсів.

Орієнтуючись на концепцію людського розвитку ПРООН, яка орієнтується на погляди А. Сена, такими благами є успішна зайнятість та високі доходи, якісний рівень освіти та соціальний захист, інформаційні ресурси і технології, ресурси рекреації та підтримки здоров'я, соціальний престиж – активи, які сприяють позитивному сприйняттю життя («задоволеності», «щастю») і забезпечують можливість індивідів керувати власними умовами життя та свідомо їх змінювати'.

Проблематика нових соціальних нерівностей, ставить перед дослідником ряд неординарних питань, а то і труднощів як термінологічного (пов'язаного з розмитістю поняття «нові соціальні нерівності»), так і аналітичного (пов'язаного з визначенням точок відліку і сутнісних показників нових соціальних нерівностей) характеру.

Скориставшись евристичним пошуком відповідей на ці питання і способів подолання зазначених труднощів, ми намагалися довести ефективність і доречність аналізу політичних репрезентацій нових соціальних нерівностей як для подолання цих труднощів, так і для перевірки цілого ряду перспективних гіпотез, що, як ми сподіваємося, і стане метою подальших досліджень українських соціологів.

Соціальна нерівність - одна з фундаментальних в соціологічних дослідженнях, особливо якщо мова йде про суспільний поділ та динаміку цього у розрізі певного періоду.

Умови, в яких живуть українці, свідчать про те, що суспільне розшарування чекають трансформації, і суспільно-політичні важливі події, які відбулися та продовжують відбуватися за часів незалежності лише сприяють цьому. Під їх впливом соціальні нерівності ще більше розшаровуються, видозмінюються та утворюються нові форми. Усі ці фактори та події зумовлюють те, що в Україні все більше зростає соціальна напруга, а це в свою чергу погіршує суспільні настрої громадян та розхиляє віру в успішне майбутнє країни. Ще один чинник, чому відбуваються такі процеси - нецілісність знання про поняття «соціальні нерівності» та характеристики, які їм притаманні. Саме це погіршує пошук шляхів до вирішення та зменшення соціальних нерівностей в українському суспільстві.

1.3. Чинники, які формують соціальну нерівність

Дослідження чинників нерівності, генези та чинників утворення, змін соціальних нерівностей як найважливіших складових суспільного устрою, тяжіє до соціологічного вивчення. Розвиток теми отримав "друге дихання" у другій половині ХХ ст., яке ознаменувалося появою теоретичних робіт, присвячених аналізу соціальних нерівностей, зумовлених тодішніми

суспільними умовами (це знайшло відображення у роботах 50–80-х рр. ХХ ст.: Ж. Бодрійяра, П. Бурдьє, Арона, Л. Козера, Р. Коллінза, Н. Лумана, Г. Маркузе), які описали як соціальні нерівності трансформувалися під впливом суспільно-політичних та суспільно-економічних реалій.

Українські вчені-соціологи також не залишилися остонь від проблеми, яка поширилася і на теренах нашої країни. Зокрема, в статтях, дослідженнях 90-х рр. ХХ ст. та початку ХХІ ст., роботах українських соціологів Євгена Головахи, Наталії Паніної, Сергія Матвєєва, Ольги Куценко, виокремлювалася потреба масштабування теоретичних трактувань, глибокого дослідження проблеми соціальної нерівності, для того, щоб створити ефективні підходи до пізнання соціальних нерівностей у суспільних системах країн пострадянського типу.

Крім того, є кілька вимірів, які показують значну перетинку перетину нерівності у доходах та багатстві, доступі до медичної допомоги, житла, освіти та основних державних послуг; як вони поєднуються з іншими факторами, такими як раса, стать, етнічна приналежність, статус мігранта та соціально-економічне становище батьків для дітей, нерівні можливості погіршують перспективи гідного життя для всіх поколінь.

Як зазначає Банк розвитку Ради Європи (СЕВ), хоча «Європейський континент, безумовно, є найбагатший і загалом найрівніший континент у світі», він «поступово, але неухильно спостерігає нерівність збільшення з 2000 року». Найбільш нерівноправними в Європі є регіони південної та центрально-східної Європи [18].

Подібно до того, як нерівності багатогранні, так і фактори, які сприяють зростанню нерівностей. Ті фактори включають технологічні зміни, глобалізацію, макроекономічну політику та регуляторні зміни (в термінах лібералізації фінансових послуг, трудового законодавства, слабкіших профспілок, розвитку механізмів перерозподілу).

Поширення нових технологій та автоматизації спричинило «преміум навичок» і більшу поляризацію в оплаті праці між висококваліфікованими і низькокваліфікованими працівниками. Глобалізація також посилила конкуренцію між країнами та чинити тиск на заробітну плату, що часто призводить до «гонки на дно» для експортно-орієнтованих сектори національної економіки (вважається, що світова торгівля разом з її правилами вплинула на близько 20% зростання нерівності). Поєднання технологічних змін, трудових реформ і спотворені методи фінансування найбільше сприяли зростанню нерівності в усьому світі.

За останні десятиліття нормативні зміни в багатьох країнах призвели до зниження рівня захисту праці права, що призвело до зниження мінімальної заробітної плати, оскільки переговорна сила профспілок була ослаблена та нестандартні форми зайнятості (як правило, більш нестабільні, ніж стандартні та стабільніші) почали поширюватися. У той же час системи перерозподілу постійно змінювалися, залишалися соціальні трансферти зменшено, щоб збалансувати державні бюджети та адаптуватися до демографічних тенденцій (зокрема, старіння населення по всьому Європи), тоді як системи оподаткування стали менш прогресивними, а великі транснаціональні компанії ухиляються від сплати податків компаній і заможних осіб збільшилася.

Особливо для країн Центральної та Східної Європи, поступова приватизація базової інфраструктури та послуги (електро- та водопостачання, централізоване тепlopостачання, залізниця тощо) призвело до підвищення плати проти на тлі стагнації доходів. Розмивання межі між приватною та державною власністю у забезпеченні основних послуг у сферах захищених законом соціальних прав призвело до того, що інтереси з метою одержання прибутку обходять стороною передумова максимізації суспільних інтересів. Послуги, які мають надаватися однаково для всіх, згідно з принципом універсальності (включаючи, але не

обмежуючись, охорону здоров'я, освіту, транспорт, житло) має бути публічно фінансується. Однак широка приватизація та використання непрозорих, фінансово погано керованих державно-приватних партнерств у цих секторах призвели не лише до підвищення цін, але й до втрати значної кількості державних ресурсів.

Більше того, у країнах, де неформальна економіка також дуже сильна, надходження від державного податку є хорошими. Нижче їхнього потенціалу та програми соціальних видатків, таким чином, мають бути пом'якшеними під час оподаткування формальної економіки зростає (відштовхування більшої економічної активності назад у неформальний сектор).

Таким чином, соціальні розриви між соціальними групами та міськими та сільськими районами збільшилися. По всій Європі надмірна фінансування національної економіки (з метою отримання ренти, а не виробництва матеріальні блага та блага) та зросла борговий тягар домогосподарств, підприємств та держави різко, що зробило соціально-економічні структури більш вразливими до зовнішніх потрясінь (наприклад, фінансова криза 2008-2009 років або нинішня пандемія) і продовжує обмежувати простір державної політики [27].

Рівень освіти — один із основних чинників, які впливають та формують соціальну нерівність. Для того, щоб здобути певний рівень освіти, якраз необхідні доступ до інформаційний ресурсів як визначальних під час здобуття знань та необхідності формування навичок для майбутньої професійної діяльності та фахового розвитку.

Проте рівні нерівності та бідності сильно відрізняються в різних містах, навіть у межах однієї країни. Хоча просторова сегрегація та відчуження на основі доходу, раси, міграційного статусу або інші фактори, спільні для багатьох міських районів, міста унікальні, з різними історії та

закономірності. У деяких випадках нерівність збільшилася в міру зростання та розвивалися, але скоротилися в інших.

Згідно з даними, WORLD SOCIAL REPORT 2020, Багато факторів, що рухають зростаюча нерівність характерна для країн або регіонів на основі їх історії, географії, політики. У той же час потужні економічні, соціальні чинники навколишнього середовища також діють. Наслідки цих глобальних сил – далекосяжні та різноманітні [28].

Висновки до розділу 1

У першому розділі розглядала та аналізувала теоретичне трактування поняття «соціальної нерівності», а також описала роль соціальної нерівності в структурі суспільства та специфіку соціологічного підходу до дослідження соціальної нерівності, чинники, які формують соціальну нерівність (економічний, освітний і тп)

Соціальні нерівності — обов'язкова умова існування кожного суспільства. З початку існування людства вони трансформувалися та набували нових форм, адаптуючись до існуючих реалій.

На соціальну нерівність впливають різноманітні чинники. Вони формуються під впливом різних обставин, які трансформуються, залежно від умов суспільства.

Під економічними чинниками мається на увазі рівень благополуччя сім'ї, рівень доходів студентів, економічний стан країни, в якій проживають та розвиваються громадяни.

Рівень освіти — один із основних чинників, які впливають та формують соціальну нерівність. Для того, щоб здобути певний рівень освіти, якраз необхідні доступ до інформаційний ресурсів як визначальних під час здобуття знань та необхідності формування навичок для майбутньої професійної діяльності та фахового розвитку.

Новітнє суспільство тяжіє до збільшення рівня нерівності у масштабному смислі – у розвитку держав, індивідів, які володіють матеріальними ресурсами та благами, різноманітними соціальними групами населення, елітами і масовим населення, які прагнуть отримати різноманітних ресурсів, у потенційні можливості застосувати здібностей для професійної реалізації, розвитку та збагачення, як фінансового, так і збільшення рівня соціального капіталу.

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРСІВ У СОЦІОЛОГІЇ ТА ЙОГО КОНЦЕПТУАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

2.1. Дослідницька парадигма інформаційного суспільства

Ми вважаємо, що основою для другого розділу дипломної роботи найбільш вдало слугуватиме робота Ф. Уебстера «Теорії інформаційного суспільства». У ній автор проаналізував існуючі підходи до розвитку соціуму. Соціолог Френк Уебстер взяв за мету проаналізувати найбільш популярні соціологічні, суспільно-філософські теорії, які описувати особливості зародження, формування цифрового суспільства та зміну ролі доступу до інформації у соціумі такого типу.

Проаналізована література свідчить, що теорія інформаційного суспільства виникла як наслідок на запити початково американського суспільства, індивіди в якому внаслідок упровадження комп'ютерів відчували на собі зміни у багатьох сферах життя, трансформація робочих результатів та стандартів, зміни у системі вищої освіти, споживанні товарів та послуг, обміну інформацією. Саме поняття «інформаційного суспільства» з'явилося у 70-их років 20 сторіччя.

Інформаційне суспільство включає:

- доступ до технічних засобів (комп'ютери/телефон/планшети та інші гаджети, які суспільство використовує для отримання інформації

- доступ до інтернету (чи є покриття/оплачений мобільний зв'язок/користування інтернетом/доступ до безкоштовної мережі).

Д.Белл один з перших науковців у соціальній сфері 70-ті роки 20 століття визначив істотний вплив інформації соціальні зміни у процесі зайнятості робітників. Науковець звернув увагу на тенденцію — понад половини американців працювали виробляючи засоби для існування, а обслуговуючи суспільство. Це стало причиною того, що поточний етап соціального зростання став названий постіндустріальним.

Саме теорія постіндустріального суспільства стала основою для дискусії серед американських та європейських вчених про те, як комунікаційні технології впливають на розвиток суспільства в майбутньому [15, С.44].

Науковець Белл тоді не зміг детально прописати ще роль та значення, місце інформації та комунікаційних технологій у майбутньому. Натомість критично проаналізував тенденції суспільних трансформацій, продемонструвавши, що на наступному етапі суспільної еволюції основою інформації стає теоретичне знання. Розробки Д. Белла стали причиною розвитку теорії інформаційного суспільства для послідовників — як соціологів, так і культурологів, футурологів. В державах, де існує інформаційне суспільство, розвивається сучасний соціальний устрій, який свідчить про розвиток що базується на тб, автоматизує обробку інформації та знань, процес роботи. Гаджети в цьому — найважливіші. Як сказав Белл: «Крім цього проходить перехід від індустріального до сервісного суспільства, в основу класового поділу покладено принцип знань і кваліфікації, наявні чотири основні класи: фахівці (вчені, інженери,

економісти), техніки і напівфахівці, службовці, робітники, зайняті фізичною працею». [2, С.67-68]

По-суті, соціальна реальність трансформується з допомогою цифрових засобів зв'язку.

Таким чином, збільшення ролі інформації у соціальних відносинах не трансформує економічної природи соціуму, тому інформаційне суспільство — новий щабель в розвитку капіталізму.

Цю думку можна підтвердити наступними аргументами.

1) інновації інформаційної та сфери спілкування, пов'язані з необхідністю одержання фінансової вигоди. Таким чином, інформація - це товар, до якого не всі можуть дістатися і яким не всі можуть керувати

2) продовжує існувати класова нерівність щодо доступу до інформації, тому що фінансовий капітал диктує доступ до інформаційного

3) Шиллер вважає, що необхідною рисою інформаційного соціуму зміна стадії розвитку суспільства на капіталізм з нотками корпорації. Щоб диктувати усьому суспільству те, хто має право досягти, здобути та використовувати для своїх цілей інформацію.

Вчений, який найбільш ґрунтовніше з сучасних теоретиків інформаційного суспільства, **М.Кастельс**, у 1996- 1998 рр. випустив працю «Інформаційна ера», що складається з трьох томів.

Основною цінністю «Інформаційної ери» є тлумачення М.Кастельсом «нового суспільства». Останнє формується, тому що розвиваються мережі, які функціонують завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям, а інформаційні потоки отримують ключове значення.

Кастельс та Шиллер трактували те, що сучасний розвиток європейського соціуму відбувається завдяки виникненню та розповсюдженню комп'ютерів як засобів швидкого доступу до інформації.

До мережних структур належать: ринок цінних паперів і установи, які допомагають їм функціонувати, у той час як аналізуємо систему грошових

надходжень у різні установи та структури; політики країн з ЄС, у той час коли мова йде про політичну мережеву структуру керування ЄС; установи, які відмивають кошти; телеканали, студії, журналістські бригади і т.п., коли мова йде про всевітню систему ЗМІ, що є ґрунтовною для висловлення суспільного бачення в період інформаційного соціуму.

Ці структури — відкриті. Вони можуть безмежно розширюватися за рахунок нових вузлів. Такій соціальній структурі притаманна висока динамічність та схильність до впровадженні інновацій.

У праці «Могутність самобуття», в якій детально розглядав інформаційне суспільство, Кастельс зазначив, що коли починається інформаційна ера, тоді позбавляються своїх функцій соціальні інститути, які відігравали важливу роль під час індустріальної епохи.

Наприклад, нівелюється роль національних держав, зменшується соціальна захищеність громадян «з боку держави; посилюється інтернаціоналізація фінансової й виробничої сфер, використання в них інформаційних мереж, що веде до поглиблення індивідуалізації праці й зумовлює зменшення можливості робітничого класу адаптуватися до роботи в інформаційних мережах та збільшується рівень конкурентності» [9, С. 296].

Кастельс вважає, що з приходом інформаційної ери, розпочинається розпад єдиної самобутності, що прирівнюється розпаду суспільства як розумної соціальної системи.

Аналізуючи погляди Кастельса, українське суспільство є інформаційним, тому що:

- в нашому соціумі значна увага приділяється інформації
- виникнення, передала, аналіз інформації — те, що оточує українських громадян і сприяли розвитку нашого суспільства. Це підтверджують статистичні показники. Згідно з узагальненими даними, оприлюдненими аналітичною ініціативою DataReportal у

січні 2021 року, 29, 47 млн українців користуються інтернетом. Однак, лише 67, 6 % території України покриті мережами доступу до всесвітньої мережі [19]. Це високі показники, які свідчать про те, що справді більша половина українського суспільства користується Інтернетом та поглинає інформацію.

Це знову ж таки свідчить про неоднорідність доступу до мережі Інтернет у різних населених пунктах України.

- Знову ж таки, така статистика свідчить про те, що обмін інформацією в Україні зараз дуже важливий, тому й з кожним роком рівень доступу до мережі Інтернет розвивається на просторах усієї держави.

- Саме інформаційні ресурси — основні джерела транслявання та продуктивності влади. Про це свідчить те, хто є власниками телеканалів, профільних ЗМІ — ті, кому вигідно керувати думками та доносити ти потрібну їм інформацію до цільової аудиторії.

Однак, в українському суспільстві різні соціальні групи мають різний доступ до інформаційних ресурсів. Це підтверджує дослідження Міністерства цифрової політики. Згідно з ним, 5.75 млн громадян України не мали можливості підключитись до якісного широкосмугового доступу до Інтернету. Більше 4 мільйони громадян живуть у невеликих населених пунктах, де відсутній постійний доступ до швидкісного інтернету.

А 1,55 мільйонів українців мешкають у віддалених населених пунктах, де дороге підключення, на 150 % перевищує підключення у містах.

Це ще й прояв економічної нерівності водночас. При цьому, молодь як соціальна категорія — найбільш мобільна і шукає виходи до

інформаційних ресурсів. Зміна місця проживання, навчання в університеті дозволяє змінити, а головне покращити умови проживання, оточення та досягти успіху в житті.

2.2 Пізнавальний потенціал поняття «інформаційні ресурси» в працях соціологів

Багато науковців розглядали та поглиблено вивчали поняття «інформаційні ресурси». На початку роботи важливо окреслити та проаналізувати підходи до вивчення суті інформаційних ресурсів. Розглянути чий підхід більш всього доцільний, враховуючи сучасні реалії.

Наразі існують 3 фундаментальні трактування суті інформаційних ресурсів:

- 1) технократичний,
- 2) економічний
- 3) загальноцивілізаційний.

Перший підхід розкрив І.С. Мелюхін: «під інформаційними ресурсами ми розуміємо сукупність елементів, задіяних в процесі отримання, обробки, зберігання і передачі суспільно значущій інформації» [12, С. 57].

Це трактування інформаційних ресурсів пояснює саму суть поняття. Нерозкритий момент — немає пояснення того, як інформаційні ресурси функціонують в структурі суспільства. Ще один незрозумілий вислів «сукупністю елементів» і в чому полягає «суспільна значущість інформації». Це свідчить про відсутності чіткого розуміння концепції інформаційних ресурсів і розуміння того, що можна до них відносити.

Другий підхід до трактування інформаційних ресурсів — економічний — розглянутий реалізований у визначенні Федоренко Н.П. [16], згідно якому: «інформаційні ресурси – це знання, відомості, дані, що

отримуються і накопичуються в процесі розвитку науки і в практичній діяльності людей, які можуть бути використані в суспільному виробництві і управлінні у якості фактора збільшення обсягу виробництва і підвищення його ефективності».

Інформація — ключ до реалізації та нівелювання нерівності в сучасному соціумі. Знання, важливу інформацію для комунікації, взаємодії один з одним індивіди здобувають з допомогою різноманітних джерел інформації. Це допомагає знаходити шлях професійної, особистої реалізації та ресурси, необхідні для цього. Це свідчить про те, що найбільш доцільний у сучасному суспільстві та важливий для соціологічного вивчення саме є загальноцивілізаційний підхід щодо трактування інформаційних ресурсів.

Саме **загальноцивілізаційний підхід** до трактування суті поняття інформаційних ресурсів, реалізований Д.Г. Прихотним: «інформаційний ресурс є сукупність науково-технічних і наукогуманітарних знань, що втілили виробничо-технічний і соціальний досвід людства, необхідний для виживання і розвитку в умовах суперечливого, але взаємозв'язаного світу» [14].

Саме цей підхід актуальний для сучасного суспільства, тому що воно розвивається шляхом інформаційного та культивує доступ до інформації як найціннішого ресурсу.

Якщо орієнтуватися на це визначення, то основними та найбільш значущими умовами суспільного розвитку саме цінність знання та досвіду, можливість їх збереження, накопичення та взаємообміну.

На нашу думку, саме по рівню можливості реалізувати ці складові, можна аналізувати ступінь інформатизації суспільства, враховуючи, що соціальна нерівність — обов'язковий чинник, який неможливо нівелювати. Існуюча нерівність між індивідами та суспільними системами навпаки підтверджує істотність доступу до інформаційних ресурсів та обміну ним.

Отож, значущою умовою підтримання постійного суспільного розвитку як суспільства в цілому, так і індивідів в ньому, є стійке формування єдиного інформаційного простору.

2.3 Роль інформаційних ресурсів у XX та XXI столітті

Найбільш потужним вплив інформаційних ресурсів на життя соціуму стався у XX-XXI сторіччі. До цього періоду, суспільство використовувало прості засоби створення, зберігання, поширення та отримання доступу до інформації. Ближче до кінця 20 століття і на початку наступного з'явилися нові та гнучкі технології, які розширили можливості комунікації. Ця зміна сприяла різноманітним соціальним, культурним, економічним і політичним подіям, рухам, трансформаціям, які не всім легко було сприйняти. У той час були розроблені технології, програми та форми для того, щоб зберігати та отримати доступ до інформаційних ресурсів негайно та у вільному доступі. Сучасні трансформаційні процеси є важливими для історії, тому що це важливий поворот між двома епохами, яка допомагає нам зрозуміти наше інформаційне коріння та знову оцінити шлях до сучасного інформаційного суспільства.

З виникнення телебачення, ЗМІ, Інтернету інформація все більше заповнила життя індивіда у суспільстві. З одного боку, доступ до інформації надає можливість дізнатися новини, події з різних куточків світу, з іншого — заповнив життя соціуму та з часом все більше забирає часу та ресурсів у сучасників.

Саме наприкінці 20 — на початку 21 сторіччя стало зрозуміло, що соціальні зміни у суспільстві вражаючі. причиною цьому — масштабна інформатизація. Для того, щоб постіндустріальне суспільство сформувалося та розвивалося якраз інформація зіграє вагоме значення.

У сучасних реаліях основний продукт виробництва — знання та інформація, доступ до неї. особливо поглибилося актуальність цього питання після виникнення пандемії COVID-2019 та перехід до онлайн-форми роботи та навчання.

Як зазначив Горовий, у праці «ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ БАЗ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА»: «Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. характеризується різким зростанням темпів глобалізації. Вона все більш відчутно впливає на економічне, політичне, культурне життя і базується на різкому зростанні виробництва інформації, розвитку науки, комунікаційній революції. Все це об'єктивно сприяє підвищенню ефективності використання інформаційних ресурсів. Це є особливо важливим, оскільки саме цей ресурс в період динамічних глобальних з перетворень стає найважливішим для людства і є його основним аргументом перед викликами сучасності, перспективним фактором дальшого суспільного розвитку» [13, С. 2].

Глобалізація — це, по-суті логічний наслідок розвитку інформаційного суспільства. Завдяки цьому процесу багато індивідів змогли нівелювати соціальну нерівність для себе та реалізувати свій розумовий потенціал для покращення умов життя, а також здатність бути продуктивними, використовуючи інформаційні ресурси та нові технології.

У ХХ-ХХІ сторіччі, за панування «інформаційного суспільства», інформація посідає все більше роль в розвитку соціуму, доля комунікацій росте, інформація стає важлива для успішного розвитку продуктів та послуг, особливо на глобальному рівні. Саме з допомогою доступу до інформації та її трансляції, комунікація між людьми стає ефективною та задовольняє економічні, суспільні та індивідуальні потреби.

Доба глобального інформаційного суспільства дала про себе знати. Все наразі у системі зайнятості все більше населення працює у сфері

надання та опрацювання, аналізу інформації. Саме ця сфера потужно розвивається та стає найбільш оплачуваною. Доказ цьому - дані від Держстату та Державної службам зайнятості за 2020 рік [5].

Ці показники свідчать, що володіння та навички аналізу інформації все стають все більш цінними як на ринку праці, так і в успіху комунікації між членами суспільства.

Як зазначає Рейкінг та Колвелл, до кінця 20 ст. конструювалися інформаційні джерела через процес, який називається «письмом». Продуктом цього процесу був текст, який, як зазначалося раніше і вище, був як особлива одиниця інформації з чітким початком, серединою, кінцем і з деякими іншими функціями, які увімкнули та підсилили цю лінійність. По суті, інформаційним джерелом на той час був один із багатьох текстів, кожен з яких подібний на інші у великому морі інформації.

Хоча були й інші типи текстів побудовані для інших цілей, наприклад, для розваги, естетичної насолоди, або особистого використання, більшість із них також вважалися чітко окремими одиницями і часто дотримувалися загальних обмежень джерел, спрямованих суворо на передачу інформації. Тих, хто звертався до цих інформаційних текстів, називали читачами, оскільки читання було необхідним для доступу до інформації, що зберігається в тексті.

Читання, навіть більше, ніж письмо, було самотньою діяльністю. Для успішного читання інформації текстів, читачі потребували багато спеціальних знань. В основному вони були потрібні можливість декодування буквено-цифрових символів, оскільки до кінця 20 століття джерела інформації майже повністю склалися з символів. Ці символи практично завжди були в центрі уваги. Однак згодом індивідам стали потрібні навички не просто читати інформації, а й транслювати її, враховуючи соціальний контекст [25]

Висновки до 2 розділу

Вивчення процесу формування та поняття «інформаційного суспільства» привертало увагу багатьох науковців — Уебстера, Тоффлера, Белла, Кастельса. Кожен з них аналізував, порівнював різні підходи, висував своє бачення розвитку соціуму, враховуючи нові реалії.

У XX-XXI сторіччі інформаційні ресурси стали актуальним для вивчення серед соціологів, культурологів, футурологів.

Наразі існують 3 фундаментальні трактування суті інформаційних ресурсів:

- 1) технократичний,
- 2) економічний
- 3) загальноцивілізаційний.

Найбільш актуальним для нашої роботи є загальноцивілізаційний підхід. Це аргументовано тим, що сучасне суспільство розвивається шляхом інформаційного та культивує доступ до інформації як найціннішого ресурсу.

Якщо орієнтуватися на це визначення, то основними та найбільш значущими умовами суспільного розвитку саме цінність знання та досвіду, можливість їх збереження, накопичення та взаємообміну. Тут же простежується важливість доступу до інформаційних ресурсів.

Остання потреба особливо актуальною стала у другій половині XX-на початку XXI століття, а також у період пандемії, пов'язаної з COVID-2019. Це підтверджується статистичними даними, які свідчать про необхідність доступу до інформаційних ресурсів для успішного функціонування в сучасному суспільстві.

Українське суспільство також можна віднести до інформаційного, оскільки рівень доступу до мережі Інтернет потужно збільшується, в умовах карантинних обмежень особливо гостро постала потреба доступу до інформаційних ресурсів, незалежно від умов та місця проживання

студентів. Інформація та знання транслюються в єдиний інтернет простір, який є спільним для українців.

РОЗДІЛ 3. ВОЛОДІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ СТУДЕНТІВ ЯК ЧИННИК ПРОЯВУ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ОНЛАЙН

3.1. Володіння інформаційними ресурсами як чинник прояву соціальної нерівності

Сучасне інформаційне суспільство диктує нові умови існування та визнає функціонування соціальної нерівності та її значення для суспільного розвитку та трансформацій.

Різноманітні цифрові технології, розвиток електронних пристроїв стають основними у успішному функціонуванні індивідів у соціумі. Практично усі сфери життєдіяльності не можуть функціонувати без сучасних технологій. Щодня ми споживаємо, транслюємо, відтворюємо велику кількість інформації. Доступ до інформаційних ресурсів стає визначальним для того, щоб нівелювати нерівність у суспільстві.

«Опитування понад 9 000 вчених-соціологів, проведене з метою вивчення ступеня доступності "великих даних" академічним дослідникам, показав, що для 32% опитаних отримання доступу до комерційним чи запатентованим даним було «великою проблемою»» [24], що свідчить про інформаційну нерівність між великими компаніями та широкою науковою спільнотою. Це проблема актуальна не лише на глобальному, але й на локальному рівні.

Доступ до ресурсів дозволяє дослідити молодь, а саме студентів факультету соціології, які стикнулися з проблемою як протягом свого життя, так і з початку періоду пандемії.

Соціальна та цифрова нерівність тісно переплетені між собою: різний доступ до інформаційних технологій впливає на соціально-економічну стратифікацію [30]. Таким чином, може виникнути ситуація, коли соціальне

відчуження веде до цифрового виключення, що, у свою чергу, сприяє глибшій соціальній нерівності [30].

Ця взаємодія також відображена в теорії ресурсів і привласнення [29]. Теорія припускає, що нерівність у суспільстві пов'язана з нерівним розподілом ресурсів, що може спричинити нерівний доступ до Інтернету. Теорія припускає, що відмінності в доступі посилюють нерівність участі в житті суспільства, що, у свою чергу, призводить до більшої загальної соціальної нерівності.

Однак, оскільки Інтернет за останні 10 років широко диверсифікувався та набув значних масштабів. Можна припустити, що зараз невикористання Інтернету є набагато більш поширеним серед уразливих груп, і що відсутність доступу стала менш важливою причиною невикористання Інтернету. використання, ніж відсутність навичок (van Deursen and Helsper, 2015).

Володіння інформаційними ресурсами також може свідчити про соціальний статус людини у сучасному суспільстві. Але якраз молодь, будучи найбільш мобільною та вмотивованою соціальною групою, має найбільші шанси досягти кращих результатів в життєдіяльності. Знову ж таки, обмеженість інформаційних ресурсів та зсув у розподілі можливостей доступу до нього в індивідів може бути проявом інформаційної нерівності.

Відповідно до теорії розповсюдження інновацій [26] деякі люди впроваджують нові технології та розвивають компетенцію легше, ніж інші, що посилює розрив між просунутими користувачами та тими, хто повільніше адаптується до нових технологій і обмежений у своїх навичках. Оскільки цифрові навички вважаються кумулятивними за своєю природою, це може призвести до ситуації, коли ті, хто більш компетентний у відборі та обробці інформації, випередить тих, хто володіє лише базовими навичками [29].

Відповідно, гіпотеза розриву знань [21] припускає, що люди з вищим соціально-економічним становищем набувають і освоюють потоки інформації в суспільстві швидше, ніж ті, хто займає нижчу позицію. Це призводить до пробілів у знаннях у суспільстві. Крім того, існує ризик того, що ті, хто має менші зв'язки, також має менший рівень впливу в суспільстві. Це призводить до нерівності, коли ті, хто має багато ресурсів для використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), стають впливовими та учасниками переговорів у суспільстві, тоді як ті, хто має менші ресурси, швидше за все, будуть обмежені з можливостями впливати [20].

Доступ до інформаційних ресурсів допомагає у здобутті необхідного професійного рівня, покращення соціальної взаємодії та досягнення цілей з допомогою соціального капіталу. Інформація поступово перетворюється на інститут, який допомагає реалізувати комунікаційні, аспекти реалізації.

Вищий рівень кваліфікації — важливий фактор у досягненні благ та вищого рівня у соціальній драбині. Саме використанні інформаційний ресурсів допомагають досягти цього, та відсутність стимулює те, що досягти цілей та вищого рівня життя стає важке.

Чим більше інформації стає навколо, тим більше громадян зайняті у сферах та виникають професії, цінність спеціалістів в яких визначається саме вмінням застосувати, трансформувати, проаналізувати отриману або здобуту інформацію.

Доступ в мережу Інтернет стає не просто важливим, а необхідним в епоху інформаційного суспільства. У той же час, індивіди, які мешкають у селах та невеликих населених пунктах, не мають доступу до високошвидкісного Інтернету.

3.2. Доступ до інформаційних ресурсів як чинник формування соціальної нерівності серед студентів. Аналіз попереднього емпіричного дослідження та програма, методологія, інструментарій власного

Аналіз вторинних джерел проводиться на основі дослідження «САУ СОЦІАЛЬНІ НЕРІВНОСТІ: СПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ». Згідно з його результатами, виникнення та розповсюдження інформаційних ресурсів з допомогою інтернету, збільшило диференціацію серед українців. Це пов'язано з доступом до ЗМІ, навчальних матеріалів, освітніх ресурсів.

У звіті цього дослідження становище студентів трактується як життя в суспільстві нерівних, тобто українському суспільстві. чому автори мислять таким чином? Це пов'язано з тим, що у медіапросторі, публікаціях соціологів та інших науковців, побутовому спілкуванні у 90-ті роки ХХ-го та нульові роки ХХІ-го століття трансливалася думка про те, що якраз молодь та старші люди — найбільш чутливі групи до соціальної нерівності. Теперішні реалізи, за даними українських соціологів, свідчать про покращення становища студентів та студентів в цілому, зменшується соціальна нерівність та покращуються можливості до самореалізації, незважаючи на соціально-економічне становище. Проведення власного емпіричного дослідження дасть змогу підтвердити або спростувати цю думку.

За результатами дослідження 2018 року «серед представників наймолодшої вікової групи (18 – 29 років) найменше тих, хто оцінив матеріальний стан своєї сім'ї як низький / дуже низький чи нижчий за середній (17,9 % та 27,9 %, відповідно), та найбільше тих, хто визначив його як середній та високий/вищий за середній (46% та 9,3%, відповідно). Звичайно, останнє, в тому числі, зумовлюється тим, що значна частина представників цієї групи (майже кожен четвертий) поки що навчається, а, отже, у своїй більшості отримує матеріальну допомогу від своїх батьків» [8].

Дані дослідження, проведеного кілька років тому, свідчать про нерівність у нашому суспільстві. Криза внаслідок Covid-19 збільшила рівень нерівності. Повномасштабне вторгнення та війна на усій території України також уже зараз призводить до масового збільшення цін, інфляції, втрати робочих місць. А на окупованих територіях окупанти відключають зв'язок, щоб заборонити доступ до інформаційних ресурсів.

Згідно з дослідженням САУ, респонденти зацікавлені в пошуку інформації, рекомендацій в мережі Інтернет. Наприклад,

- 35 % серед молоді України використовують інтернет для того, щоб знайти інформацію для розвитку свого хобі. Це теми, які важливі та про які уже думали респонденти
- 28, 1 % шукають інформацію про сайти для купівлі одягу, оплати комунальних послуг. здійснення онлайн-купівель
- 23, 5 % звертають до мережі Інтернет, щоб знайти рішення з поточних робочих задач
- 21 % шукають інформацію для збільшення професійного рівня, підвищення знань.

Крім цього, орієнтовно по 5 % молоді шукають конференції, профільні заходи в мережі Інтернет, партнерів, нові робочі проєкти, та людей, які могли б долучитися до команди.

Більш детальна статистика зображена на діаграмі нижче:

Рисунок 4. Рейтинг мотивів звернення до Інтернету (% від опитаних)

Також у дослідження було виявлено питання, з допомогою використання методу кластерного аналізу та досліджена відповідь за ознакою «мотиви звернення до Інтернету». Внаслідок аналізу, було виявлено 5 кластерів.

- «Перший (найбільш чисельний) нараховує 714 респондентів. Увійшли 100% респондентів, які не відповіли, навіщо їм потрібний Інтернет, а також 62,5% тих, хто не зміг визначитись серед запропонованих варіантів та обрав варіант «інше». У цей

кластер увійшли переважно мешканці села (42,9%) та маленьких міст (34,2%). Серед них 79,7% осіб старше 50 років.

- Середній вік респондентів першого кластеру – 59 років. 58,8% цього кластеру — це люди пенсійного віку, тут найбільша частка інвалідів та непрацевдатних. Представники кластеру найбільш низько оцінюють свій дохід; найменш прагне знайти роботу, має найнижчий рівень освіти та низько оцінює власне суспільне положення (3,12 за семибальною шкалою)».

Таким чином, аналіз попереднього дослідження свідчить про актуальність теми та проблеми в українському суспільстві, пов'язаної з впливом доступу до інформаційних ресурсів як фактору соціальної нерівності.

Висновки до 3 розділу

Проаналізована література та дослідження вкотре підтвердило актуальність роботи та її тематики. Статистичні дані засвідчують актуальність як доступу до інформаційних ресурсів у глобальному суспільстві, так доступу до інтернету. Аналіз результатів дослідження «САУ СОЦІАЛЬНІ НЕРІВНОСТІ: СПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ» свідчить про актуальність ролі інформаційних ресурсів для нівелювання соціальної нерівності серед студентів.

Це дає, з одного боку, можливість розвиватися як професіонал, розвинути коло спілкування та, відповідно рівень свого достатку та нівелювати наслідки нерівності (яка була наслідком народження сім'ї з не дуже високим достатком, невеликому населеному пункті без можливостей

розвитку), з іншого - погіршує соціальний статус, якщо індивід не має змоги та ресурсів знаходити, а головне - правильно використовувати інформацію.

Студентам неймовірно важливо отримувати доступ до інформаційних ресурсів. Це дає змогу розвиватися професійно та починати будувати кар'єру уже під час студентського життя.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі я досліджувала доступ до інформаційних ресурсів як чинник формування соціальної нерівності серед студентів.

У першому розділі розглядала та аналізувала теоретичне трактування поняття «соціальної нерівності», а також описала роль соціальної нерівності в структурі суспільства та специфіку соціологічного підходу до дослідження соціальної нерівності, чинники, які формують соціальну нерівність (економічний, освітній і тп). На соціальну нерівність впливають різноманітні чинники. Вони формуються під впливом різних обставин, які трансформуються, залежно від умов суспільства. Під економічними чинниками мається на увазі рівень благополуччя сім'ї, рівень доходів студентів, економічний стан країни, в якій проживають та розвиваються громадяни.

Рівень освіти — один із основних чинників, які впливають та формують соціальну нерівність. Для того, щоб здобути певний рівень освіти, якраз необхідні доступ до інформаційних ресурсів як визначальних під час здобуття знань та необхідності формування навичок для майбутньої професійної діяльності та фахового розвитку.

Новітнє суспільство тяжіє до збільшення рівня нерівності у масштабному сенсі – у розвитку держав, індивідів, які володіють матеріальними ресурсами та благами, різноманітними соціальними групами населення

У другому розділі розглянула концент інформаційних ресурсів у соціології, досліджено Пізнавальний потенціал поняття «інформаційні ресурси» в працях соціологів та визначено роль інформаційних ресурсів у XX та XXI столітті. Остання потреба особливо актуальною стала у другій половині XX-на початку XXI століття, а також у період пандемії, пов'язаної з COVID-2019. Це підтверджується статистичними даними, які свідчать про

необхідність доступу до інформаційних ресурсів для успішного функціонування в сучасному суспільстві.

Українське суспільство також можна віднести до інформаційного, оскільки рівень доступу до мережі Інтернет потужно збільшується, в умовах карантинних обмежень особливо гостро постала потреба доступу до інформаційних ресурсів, незалежно від умов та місця проживання студентів. Інформація та знання транслюються в єдиний інтернет простір, який є спільним для українців.

У третьому розділі описано результати дослідження «САУ СОЦІАЛЬНІ НЕРІВНОСТІ: СПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ» та розроблено програму власного емпіричного дослідження щодо визначення ролі доступу до інформаційних ресурсів як чиннику формування соціальної нерівності серед студентів. Це дає, з одного боку, можливість розвиватися як професіонал, розвинути коло спілкування та, відповідно рівень свого достатку та нівелювати наслідки нерівності (яка була наслідком народження сім'ї з не дуже високим достатком, невеликому населеному пункті без можливостей розвитку), з іншого — погіршує соціальний статус, якщо індивід не має змоги та ресурсів знаходити, а головне — правильно використовувати інформацію.

Студентам неймовірно важливо отримувати доступ до інформаційних ресурсів. Це дає змогу розвиватися професійно та починати будувати кар'єру уже під час студентського життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Бауман, Зигмунт Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І. Андрущенко; за наук. ред. М. Винницького.- К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008.- 109 с.
- 2) Белл Д. Майбутнє постіндустріальне суспільство. Досвід соціального прогнозування: пров. з англ. / Д. Белл. - М.: Academia, 1999. - 956 с.
- 3) Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень / О. М. Спірін, А. В. Яцишин, С. М. Іванова, А. В. Кільченко, Л. А. Лупаренко // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2016. — Т. 55, вип. 5. — С. 136—174.
- 4) Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні: монографія / уклад.: Балакірева О.М., Головенько В.А., Дмитрук Д.А. та ін. Київ, 2011. 592 с.
- 5) Де працюють та скільки отримують українці у різних сферах зайнятості/ Електронний ресурс/ режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/31/infografika/suspilstvo/pracyuyut-ta-skilky-otrymuyut-ukrayinczi-riznyx-sferax-zajnyatosti>
- 6) Соціальна політика в умовах поглиблення соціальної нерівності в Україні: монографія / за заг. ред. Ільчука Л. І. та ін. Херсон, 2010. 376 с
- 7) Кравченко О.І. Соціологія: Хрестоматія для ВНЗ. Москва, 2002. 736 с.
- 8) Соціальні нерівності: сприйняття українським суспільством (заклучний звіт) / Соціологічна асоціація України. Харків. — 2018 // Доступно на:

[http://sau.in.ua/app/uploads/2019/07/ZVIT_SOCZIALNI-
NERIVNOSTI_2018_.pdf](http://sau.in.ua/app/uploads/2019/07/ZVIT_SOCZIALNI-
NERIVNOSTI_2018_.pdf)

9) Кастельс М. Могутність самобутності // Нова постіндустріальна хвиля у країнах: Антологія. - М., 1999. - С. 292-308

10) Ліпсет С., Роккан С. Структури розмежувань, партійні системи та переваги виборців. Попередні зауваження/Сеймур Ліпсет, Стейн Роккан// Політична наука. Соціально-політичні розмежування та консолідація партійних систем. - 2004. - № 4. - С. 204-234

11) Малєєва Т., Овчарова Л. Соціальна модернізація та середній клас. Нові соціальні нерівності [Електронний ресурс]/Тетяна Малєєва, Лілія Овчарова// Демоскоп Weekly. Електронна версія бюлетеня «Населення та суспільство». - 2009. - №381-382. - Режим доступу: <http://www.demoscope.ru/weekly/2009/0381/tema05.php>.

12) Мелюхін І.С. Про управління інформаційними ресурсами // НТІ. Сер. 1. - 1992.№10-11. - С. 56-58

13) Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства [Текст] / В. М. Горовий ; наук. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. - К. : НБУВ, 2005. - 297 с. . сторінка 2-3

14) Прихотний Д.Г. Соціально-економічна природа інформаційного продукту та інформаційного ресурсу. - М.: Фінанси та статистика, 2002. - 174 с.

15) Уебстер Ф. Теорії інформаційного суспільства. - М.: Аспект Прес, 2004. - 400 с.

16) Федоренко Н.П. Математика та кібернетика в економіці. - М.: Економіка, 1975. -700 с.,

17) Шкаратан О. І. Соціологія нерівності. Теорія та реальність. Москва, 2012. 526 с.

- 18) An introduction to inequality in Europe. Tackling inequalities in Europe: the role of social investment» by the Council of Europe Development Bank (CEB), published in December 2017
- 19) Digital 2021: Ukraine, Электронный ресурс, Режим доступа: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-ukraine>
- 20) Castells, 2000 Castells, M (2000) Materials for an exploratory theory of network society. *British Journal of Sociology* 51: 5–24.
- 21) Gaziano and Gaziano, 1996 Gaziano, C, Gaziano, E (1996) Theories and methods in knowledge gap research since 1970. In: Salwen, M, Stacks, D (eds) *An Integrated Approach to Communication Theory and Research*. Mahway, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, pp. 127–143.
- 22) Göran Therborn (ed.) *Inequalities of the World: New Theoretical. Frameworks, Multiple Empirical Approaches*. Verso, 2006, 332 pp.
- 23) Martha Nussbaum and Amartya Sen. Print publication date: 1993. Print ISBN-13: 9780198287971. Published to Oxford Scholarship Online: November 2003.
- 24) Metzler K., Kim D. A., Allum N., Denman A. Who is doing computational social science? Trends in big data research. [Electronic resource] / Katie Metzler, David A. Kim, Nick Allum // ASAGE White Paper. – 2016. – Mode of access: <https://us.sagepub.com/sites/default/files/compsocsci.pdf>.
- 25) Reinking, D., & Colwell, J. (2015). A brief history of information sources in the late 20th and early 21st centuries (a simulation). In R. Spiro M. DeSchryver, M. Schira-Hagerman, P. Morsink, & P. Thompson (Eds.), *Reading at a crossroads? Disjunctures and continuities in current conceptions and practices* (pp. 3-20). Routledge: New York
- 26) Rogers, E (1986) *Communication Technology: The New Media in Society*. New York: The Free Press.

27) Socio-economic inequalities in Europe: time to restore social trust by strengthening social rights Rapporteur: Ms Selin Sayek Böke, Turkey, SOC [AS/Soc (2021) 34]

28) United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA) (2020). World Social Report 2020: Inequality In A Rapidly Changing World.
<https://www.un.org/development/desa/dspd/wpcontent/uploads/sites/22/2020/01/World-Social-Report-2020-FullReport.pdf>

29) Van Dijk, JAGM (2005) The Deepening Divide. Thousand Oaks, CA: SAGE

30) Warschauer, M (2004) Technology and Social Inclusion: Rethinking the Digital Divide. Cambridge, MA: MIT Press.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Програма емпіричного соціологічного дослідження МЕТОДОЛОГІЧНИЙ РОЗДІЛ

Актуальність

Досліджень на подібну тематику існує чимало, ще й особливо набирають поширеності із розповсюдженням пандемії та необхідності індивідів переходити в онлайн-режим.

В нашій країні, за даними дослідження Інтернет Асоціації України, 21,6 млн регулярних (1 раз в місяць та частіше) користувачів інтернету. За даними досліджень червня 2017 року лише 52,5% населення України користується інтернетом (за офіційними даними сайту: <http://www.internetworldstats.com>). Для порівняння з європейськими країнами: Німеччина (89.6%), Данія (96.9%), Великобританія (94,8 %). Таким чином, в Україні найнижчий рівень користування Інтернетом серед усіх європейських країн. Навіть у Білорусі Інтернет використовують 6,725,018 млн осіб (71,1% від загального населення).

Однак, попри всі негаразди в Україні, користування Інтернетом неуклінно зростає: всього за період з лютого 2014 до лютого 2016 років, за даними КМІС, кількість користувачів Інтернет зросла на 7%, а темп приросту становив 13%.

Сьогодні цифрова компетентність дає підставу для переформатування існуючої соціальної ієрархії; впливає на життєві шанси соціальних груп, що стоять на різних ступенях доступу до електронних даних та володіння навичками їхнього використання.

Наше ж дослідження дасть змогу на вже існуючих даних, провести ґрунтовний аналіз з даної тематики, а також запропонує погляд на проблему з іншого боку, більш комплексно.

В основі дослідження – саме доступ до вміння користування, доступність девайсів, їх застосування в різних практиках розваг, прагматики, саморозвитку, професійного розвитку та дозвіллевої діяльності, у зв'язку з виникненням умов та впровадженням та продовженням карантину.

Предмет: зв'язок володіння інформаційними ресурсами з соціальною нерівністю в умовах карантинних обмежень серед студентів.

Теоретичний об'єкт : інформаційні ресурси студентів.

Емпіричний об'єкт: студенти вищих навчальних закладів.

Мета: визначити вплив доступу інформаційних ресурсів на соціальну нерівність серед студентів.

Завдання:

1. Визначити вплив карантинних обмежень на доступ до інформаційних ресурсів студентів.

2. Дослідити вплив доступу до інформаційних ресурсів на:

- професійну,
- освітню
- дозвіллеву
- фінансову сфери життя студентів.

Гіпотези:

1. Індивіди, які внаслідок пандемії залишилися у великих населених пунктах мають більший доступ до інформаційних

ресурсів, аніж ті, був змушений змінити місце проживання на сільську місцевість.

2. Студенти, які під час пандемії залишилися у Києві, або у великих містах, не відчували змін у доступі до інформаційних ресурсів.

3. Володіння інформаційними ресурсами підвищує шанси студентів на професійний розвиток, навіть незважаючи на пандемію.

4. Володіння інформаційними ресурсами не є фактором, що впливає на соціальну нерівність серед студентів.

Ключові поняття:

Інформаційною нерівністю називають нерівність у доступі до різноманітних можливостей, тобто у економічній, соціальній, культурній, освітній галузях, які поглиблюються в результаті нерівного доступу до комп'ютерних технологій. (емпірично буде виміряно за допомогою питань анкети).

Інформаційні ресурси – дані, які представлені в електронному вигляді, об'єднують широкий спектр різних за цільовим призначенням, рівнем складності, формою технічного виконання та видами інтерфейсу програмних засобів. (емпірично буде виміряно за допомогою питань анкети).

Володіння інформаційними ресурсами – це сукупність знань, здібностей і навичок особливостей характеру і поведінки, які необхідні для того, щоб людина могла використовувати цифрові технології для досягнення цілей у своєму особистому або професійному житті. Володіння інформаційними ресурсами не повинне сприйматися не лише як знання, що мають відношення до технічних навичок, а і як знання, більшою мірою зосереджені на когнітивних аспектах роботи і життя в цифровому середовищі (емпірично буде виміряно за допомогою питань анкети).

- **Локдаун** – це нагальний протокол дій і система обмежувальних заходів, що вводяться з метою стримання поширення захворюваності [20].

- **Вплив карантинних обмежень** — це ефект від проблеми світового масштабу – пандемії, що призводить до змін у різних сферах життя суспільства (як конструктивних, так і деструктивних).

- **Соціальний статус** — ґрунтується на одному або більшій кількості наступних критеріїв: 1) спосіб життя; 2) формальна освіта, яка полягає в практичному або теоретичному навчанні та засвоєнні відповідного способу життя; 3) престиж народження чи професії.

МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

Принциповий (стратегічний) план: описовий з елементами аналітичного.

Методи збору інформації: кількісне анкетне онлайн опитування. Онлайн опитування — найбільш зручне та ефективне, дозволяє отримати необхідний обсяг соціологічної інформації для досягнення мети дослідження. Анкета заповнюється респондентом самостійно, присутня анонімність процедури, а це в свою чергу підвищує достовірність та надійність даних. Відбувається мінімальний вплив дослідника на опитуваного. До того ж, польовий етап онлайн опитування – економний та ефективний. Зараз навчання проходить з використанням дистанційних технологій, тому до респондентів найлегше дістатися в режимі онлайн, тому — кількісне анкетне онлайн-опитування найбільш оптимальний варіант.

Обґрунтування вибірки.

Генеральна сукупність: українські студенти.

Тип вибірки: солом'яне опитування (оскільки дослідження пілотажне, і під час нього буду апробувати опитувальник).

Структура інструментарію.

Анкета складається зі вступу (звертання до респондента та інструкція щодо заповнення анкети), 16 закритих запитань з одиничним варіантом вибору та соціально-демографічного блоку. Використано такі шкали як порядкова і номінальна.

Оскільки дослідження проводиться в режимі онлайн, анкету респондент заповнює самостійно, особливо важливе значення мають структура запитань, мова і стиль їх формулювання, рекомендації щодо заповнення анкети, а також її графічне оформлення. У анкеті питання сформульовані просто і лаконічно, щоб у респондента не виникало питань під час заповнення. Анкета є цілком анонімною, це зменшує ризик опитуваного не щиро відповідати на поставлені запитання. Результати опитування будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

АНКЕТА

ШАНОВНИЙ УЧАСНИКУ / ШАНОВНА УЧАСНИЦЕ ОПИТУВАННЯ!

Запрошуємо Вас до участі в дослідженні доступу до інформаційних ресурсів серед студентської студентів!

Уважно прочитайте запитання анкети та варіанти відповіді. Оберіть найближчу до Вашої точки зору відповідь. Результати опитування мають **конфіденційний** характер і будуть використані лише в узагальненому вигляді. Наведені нижче **питання не мають правильних чи хибних відповідей** – нам важлива ваша особиста думка.

1. Наскільки важливо для Вас було мати необмежений доступ до інформаційних ресурсів та використовувати їх для навчання, роботи, до інформаційних до періоду карантину?

- Зовсім не важливо
- Не важливо
- Інколи важливо
- Важливо
- Дуже важливо

2. Подумайте, наскільки людина схожа або не схожа на Вас. Вона вірить, що зараз неможливо успішно керувати своїм життям без доступу до інформаційних ресурсів.

Зовсім не схожа.

Не схожа

Інколи схожа.

Схожа

Дуже схожа

3. Подумайте, наскільки людина схожа або не схожа на Вас. Для неї важливо мати безперешкодний доступ в Інтернет для спілкування та підтримання соціальних зв'язків.

1. Зовсім не схожа.

2. Не схожа

3. Інколи схожа.

4. Схожа

5. Дуже

схожа

4. Подумайте, наскільки людина схожа або не схожа на Вас. Для неї важливо бути постійно на зв'язку з одногрупниками, колегами.

1. Зовсім не схожа.

2. Не схожа

3. Інколи схожа.

4. Схожа

5. Дуже схожа

5. Подумайте, наскільки людина схожа або не схожа на Вас. Для неї важливо бути в курсі останніх подій, новин та суспільно-політичного життя.

1. Зовсім не схожа.

2. Не схожа

3. Інколи схожа.

4. Схожа

5. Дуже схожа

6. Оцініть, як змінився за період пандемії Ваш доступ до інформаційних ресурсів

1. Точно погіршився
2. Скоріше погіршився
3. Важко відповісти
4. Скоріше покращився
5. Точно покращився

7. Вкажіть Ваш вид зайнятості на даний момент:

1. Працюю/повна зайнятість
2. Працюю/часткова зайнятість
3. Не працюю, але шукаю роботу
4. Не працюю і не шукаю роботу

8. Чи зазнали Ви певних змін на роботі протягом періоду карантинних обмежень?

1. Продовжую працювати як і раніше, дохід залишився на тому ж рівні
2. Продовжую працювати як і раніше, дохід збільшився
3. Продовжую працювати, але дохід зменшився
4. Втратив/ла роботу
5. Не працюю за власним бажанням
6. Влаштувався/лась на роботу

9. Яким є вплив карантинних обмежень на Вашу професійну зайнятість

1. Точно негативний
2. Скоріше негативний
3. Важко відповісти
4. Скоріше позитивний
5. Точно позитивний
6. Немає впливу

11. Яким є вплив карантинних обмежень на Вашу освітню діяльність (навчальний процес)?

1. Точно негативний
2. Негативний
3. Важко відповісти
4. Скоріше позитивний
5. Точно позитивний

12. Яким є вплив карантинних обмежень на Ваш доступ до цифрових ресурсів (Інтернет, корисні матеріали для роботи, література для навчання)?

1. Точно негативний
2. Негативний
3. Важко відповісти
4. Скоріше позитивний
5. Точно позитивний

13. Яким є вплив карантинних обмежень на Ваше соціальне життя (спілкування з друзями, колегами, одногрупниками)?

1. Точно негативний
2. Негативний
3. Важко відповісти
4. Скоріше позитивний
5. Точно позитивний

14. Чи змінився ваш фінансовий стан у зв'язку з карантинними обмеженнями?

1. значно погіршився
2. Не змінився
4. Змінився
5. Кардинально змінився

15. Чи підтримуєте Ви запровадження «жорсткого карантину» (локдауну) в Україні, враховуючи те, що рівень захворюваності повторно зростає?

1. Скоріше так
2. Скоріше ні
3. Важко відповісти

17. В якому населеному пункті ви проживали на момент вступу до університету?

1. Місто від 500 тис. населення
2. Місто від 100 до 500 тис. населення
3. Місто до 100 тис. населення
4. Селище міського типу
5. Село
6. Київ

18. Вкажіть Ваше місце проживання у зв'язку з введенням карантинних обмежень:

1. Місто від 500 тис. населення
2. Місто від 100 до 500 тис. населення
3. Місто до 100 тис. населення
4. Селище міського типу
5. Село
6. Київ

19. ВКАЖІТЬ ВАШУ СТАТЬ:

1. Чоловіча
2. Жіноча